

Turistička putovanja željeznicom na području Južne Afrike

Grgić, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:336807>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Preddiplomski sveučilišni studij

MATEA GRGIĆ

Turistička putovanja željeznicom na području Južne Afrike

Tourist railway journeys in South Africa

Završni rad

Opatija, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Preddiplomski sveučilišni studij
Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
Studijski smjer: Menadžment u turizmu

Turistička putovanja željeznicom na području Južne Afrike

Tourist railway journeys in South Africa

Završni rad

Kolegij:	Promet u turizmu	Student:	Matea Grgić
Mentor:	Prof. dr. sc. Edna Mrnjavac	Matični broj:	24764/19

Opatija, ožujak 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJEKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Matea Grgić

24764/19

Turistička putovanja željeznicom na području Južne Afrike

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, svibanj, 2023.

Potpis studenta

Sažetak

Putovanja željeznicom obilježila su početke turizma, dok danas padaju u zaborav. S porastom industrijalizacije stil života se ubrzao te su se sukladno tome pojavile potrebe za bržim načinima putovanja. Pojava velikobrzinskih željeznica pomaže održavanju željezničkih putovanja aktualnima, no većinom u svrhu tranzita, ne i kao turističkog proizvoda. Unatoč ubrzanom načinu života i putovanja, postoje još tvrtke koje se trude održavati 'starinska' željeznička putovanja gdje sam aspekt putovanja predstavlja dio cjelokupne turističke ponude i turističkog iskustva. Cilj ovog završnog rada je istražiti kakva je uloga željeznice u turizmu danas, postoje li države koje još uvijek imaju ponudu željezničkih putovanja kao iz "zlatnog doba željeznice" te analizirati ponudu takvih turističkih putovanja na području Južne Afrike. U radu su korišteni metodološki postupci prikladni proučavanju društvenih znanosti. Zaključak ovoga rada je da unatoč činjenici da su željeznička putovanja ekološki prihvatljiva i sigurna, razlog opadanja njihove popularnosti je u nedovoljnom ulaganju država u željezničku infrastrukturu i prioritiziranju ostalih načina prijevoza u turizmu.

Ključne riječi: željeznička putovanja; zlatno doba željeznice; željeznička infrastruktura; Južna Afrika

Sadržaj

Uvod	1
1. Uloga željeznice u turizmu	7
1.1. Povijesna povezanost razvoja željeznice i turizma	7
1.2. Vrste željezničkih putovanja	8
1.3. Značajke željezničkog prometa u turizmu	8
1.4. Destinacije željezničkih putovanja	10
1.1.1. Putovanja željeznicom u Ujedinjenom Kraljevstvu	10
1.1.2. Putovanja željeznicom u Švicarskoj	11
1.1.3. Putovanja željeznicom u Indiji.....	11
2. Turistička putovanja na području Južne Afrike	13
2.1. Infrastruktura Južne Afrike	13
2.2. Turističke atrakcije Južne Afrike	15
2.3. Putovanja luksuznim vlakovima u Južnoj Afici	17
2.3.1. Rovos Rail	17
2.3.2. The Blue Train	22
2.4. Usporedba južnoafričkih i hrvatskih željezničkih putovanja	24
3. Studija slučaja: The Blue Train – putovanje u Nacionalni park Kruger	28
3.1. Itinerar putovanja	29
3.2. Elementi putovanja	31
3.3. Prednosti i nedostaci putovanja	32
Zaključak	34
Bibliografija	36
Popis ilustracija	39

Uvod

Putovanje željeznicom najslabije je korišten način prijevoza kako u Europi, tako i u svijetu. Željeznice općenito prati reputacija jeftinog, sporog prijevoza, neurednih kolodvora, nepouzdanosti zbog čestih kašnjenja te nepraktičnosti zbog linijskog karaktera putovanja. Većinu predrasuda potvrđuju mnoge željeznice zbog čega se zanemaruju ljepša strana i potencijali željezničkih putovanja. Unatoč tome, još uvijek postoje putnici koji cijene elegantan način višednevnih putovanja željeznicom kakve se može pronaći, između ostalog, u Južnoj Africi. Rovos Rail i The Blue Train dvije su tvrtke koje nude luksuzna putovanja vlakovima ne samo na području Južne Afrike, već i cijelog Afričkog kontinenta.

Predmet ovog rada je istražiti kako se iskorištavaju potencijali željezničkih putovanja općenito i na području Južne Afrike te ukazati na prednosti takvog načina putovanja s aspekta prometa i turizma. Svrha ovog rada je objektivno prikazati prednosti i nedostatke željezničkih putovanja te detaljno prikazati ponudu luksuznih putovanja u Južnoj Africi. S obzirom da se u korištenoj literaturi češće govori o Južnoafričkoj Republici, nego o cijelom području Južne Afrike najveći dio istraživanja u radu je usmjeren na željeznice u Južnoafričkoj Republici, a manji na cijelo područje Južne Afrike.

U radu su primijenjene metode analize i sinteze, indukcije i dedukcije te metoda deskripcije za opis i prikaz prikupljenih podataka. Rad se bazira na analizi teorijskih radova iz područja prometa u turizmu i s hrvatskog i engleskog govornog područja, turističkih vodiča Južne Afrike, službenih stranica tvrtki Rovos Rail i The Blue Train te službenih stranica turističkih zajednica pojedinih afričkih regija. Unatoč brojnim spominjanjima željeznice u literaturama, pojam turističkih željezničkih putovanja ili čak željezničkog turizma vrlo je malo zastupljen, te se željeznice često smatra samo sredstvom prijevoza.

Završni rad naslova "Turistička putovanja željeznicom na području Južne Afrike" strukturiran je u tri dijela. U prvome dijelu istražuje se koja je uloga željeznice u turizmu, koje vrste željezničkih putovanja postoje te u kojim područjima su željeznička putovanja zastupljena. Drugi dio rada odnosi se na turistička putovanja željeznicom na području Južne Afrike. Za klasični putnički prijevoz zadužena je Putnička željeznička agencija Južne Afrike, dok luksuzna putovanja nude The Blue Train i Rovos Rail. U ovome dijelu također se osvrće na usporedbu putovanja željeznicom u Republici Hrvatskoj u odnosu na Južnu Afriku. Treći dio rada daje prikaz jednog postojećeg putovanja koje organizira The Blue Train u nacionalni park Kruger.

1. Uloga željeznice u turizmu

Željeznička putovanja kroz povijest imala su velik utjecaj na gospodarski razvoj, između ostalog zbog skraćivanja vremena putovanja između gradova. Uz gospodarski napredak, brojni putnici su u željeznici prepoznali potencijal za putovanja u svrhu razonode i dokolice što je pogodovalo razvoju turizma. Unatoč svojim prednostima, željeznice nisu pratile industrijalizaciju i ubrzani razvoj svijeta te su ostale poznate po starinskim načinima putovanja, a cestovni prijevoz preuzeo je većinu turističkih putovanja.

1.1. Povijesna povezanost razvoja željeznice i turizma

Počeci turizma povezuju se sa starim, imućnim Rimljanima koji su putovali u svoje ljetnikovce i vile kako bi se odmorili. S vremenom su se uz odmor pojavili brojni motivi putovanja poput želje za učenjem, religijski razlozi i upoznavanje različitih kultura. Zbog nerazvijene prometne infrastrukture i povezanosti, putnici su pješaćili tisućama kilometara kako bi posjetili željene destinacije. Promjene su se počele događati sredinom 18. stoljeća kada je Richard Trevithick konstruirao vozilo nalik današnjoj lokomotivi.¹ Vozila su se kontinuirano unaprjeđivala te je 1829. lokomotiva naziva "Rocket" koja je prva dostigla brzinu od 50 km/h. 1843. otvorena prva međunarodna željeznica koja je povezivala Liège u Belgiji i Köln u Njemačkoj.² Uslijedila je aktivna izgradnja željeznica što je probudilo interes za putovanjima. 1841. godine Thomas Cook osniva prvu turističku agenciju namijenjenu za odmor i dokolicu čime započinju masovnija putovanja. Izum parnog stroja i parne lokomotive doprinio je uvelike razvoju turizma jer su vlakovi imali velike kapacitete za prijevoz putnika te su putovanja postala pristupačna velikom broju turista, a ne samo imućnima. Mnogi vlakovi su bili namijenjeni klasičnom linijskom prijevozu putnika, no neki od njih su izgradili reputaciju svojim luksuznim uređenjem i ponudom.

Željeznički promet danas je naslabije zastupljena vrsta prometa u turizmu. Prema podacima Svjetske turističke organizacije iz 2020. godine, samo 1% turista putuje željeznicama u međunarodnim putovanjima.

¹ Burton, Pioniri lokomotiva: Rani razvoj parnih lokomotiva 1801.-1851., 27.

² Međunarodna željeznička unija, UIC centenary. <https://uic.org/timelines/> (pristupljeno 16. svibnja 2023.)

1.2. Vrste željezničkih putovanja

Putovanja željeznicom mogu obuhvaćati međudestinacijski i prijevoz unutar destinacije.³ Međudestinacijska putovanja odnose se na sva putovanja željeznicom kojima se turisti prevoze od jednog grada, regije ili destinacije do druge te može biti i međunarodnog karaktera, dok je prijevoz unutar destinacije namijenjen isključivo prijevozu putnika unutar određene destinacije ili turističke atrakcije. Panoramska putovanja željeznicom pogodna su za prijevoz putnika unutar destinacije. Često se koriste na zaštićenim područjima poput nacionalnih parkova zato što svojom vrstom pogona odgovaraju ekološkim standardima očuvanja okoliša. Takva putovanja ne spadaju u javni prijevoz te se samom vožnjom po destinaciji putnicima omogućuje da dožive atrakcije i turističku ponudu tog područja.

Rastući trend u putovanjima željeznicom je upotreba velikobrzinskih vlakova. Velikobrzinskim vlakovima smatraju se svi oni koji putuju brzinom većom od 200 km/h. Osim brzine, karakteriziraju ih točnost, sigurnost, komfor te inovativna oprema. Velika prednost ovih putovanja je i što su željezničke stanice smještene u samim središtima gradova te to pogoduje izletima, jednodnevnim putovanjima u svrhu kupovine ili sudjelovanja u kulturnim manifestacijama i sadržajima.⁴

Luksuzna putovanja zbog svoje cijene nisu pristupačna velikoj skupini putnika, no također su bitna sastavnica željezničkih putovanja. Posebnost putovanja luksuznim vlakom je u ambijentu koji podsjeća na putovanja iz prošlosti koja traju po 10 i više dana, s obzirom da se prelaze udaljenosti u tisućama kilometara. Samo putovanje u ovom kontekstu predstavlja turističku ponudu zbog bogate ugostiteljske usluge, smještaja u privatnim kabinama i stručnog ugostiteljskog osoblja kojemu je cilj putnicima ispuniti svaku želju na putovanju i pružiti im nezaboravno iskustvo.

1.3. Značajke željezničkog prometa u turizmu

Željeznički promet u pravilu je linijskog i javnog karaktera, izuzev prigodnog prijevoza.⁵ Linijski prijevoz odvija se prema definiranom voznom redu, na točno određenoj relaciji te po određenim cijenama i općim uvjetima prijevoznika. Ukoliko je prijevoz ispravno organiziran, linijska putovanja zbog svojeg točno određenog vremena putnicima omogućavaju daljnje

³ Duval, Turizam i promet: načini, mreže i tokovi, 180.

⁴ Mrnjavac, Promet u turizmu, 168.

⁵ Mrnjavac, op. cit. 117.

planiranje putovanja, osobito ako se koriste i ostalim vrstama prijevoza na svojem putovanju. Nedostatak takve vrste prijevoza je što se ne može prilagođavati potrebama pojedinaca, već se putnici moraju prilagođavati prijevozu. Prigodni prijevoz putnika pojavljuje se povremeno i to prema odluci željeznice. Od uobičajeno utvrđenog linijskog prijevoza razlikuje se po tome što se uvodi privremeno zbog posjeta različitim manifestacijama, najčešće za vrijeme turističke sezone ili blagdana. Takvi vlakovi nazivaju se turističkim vlakovima, no oni također voze na određenoj relaciji i voznom redu samo što su tada relacija i vozni red prilagođeni potrebama turista.

Prednost željezničkog prometa očituje se i u nosivosti tereta odnosno broju putnika koji može prevesti. Vlakovi imaju velike kapacitete za prijevoz putnika, a oni se lako mijenjaju dodavanjem vagona. Što više vagona ima, vlak može prevesti veći broj putnika i to uz troškove manje od ostalih vrsta prijevoza. Uz to što ima veliku nosivost, željeznički promet ima i svoje ekološke prednosti. Željeznice prevoze 7 % svih putnika i 11 % sve robe, a odgovorne su za manje od 0,5 % emisija stakleničkih plinova povezanih s prometom.⁶ Željeznički promet smatra se i jednom od najsigurnijih vrsta prijevoza s obzirom da na njega vremenske neprilike ne utječu kao na druge načine prijevoza. Rizik od prometnih nesreća je manji zato što ne ovisi toliko o ljudskom faktoru, kao na primjer cestovni promet.

Razlozi zbog kojih putnici odabiru neke druge vrste prijevoza u svojim putovanjima su nedovoljna infrastruktura, neelastičnost putovanja te mala brzina vlakova. Pblem nedovoljne infrastrukture očituje se u ograničenosti područja do kojih je dostupno doputovati željeznicom. Taj problem nije jednostavno za riješiti s obzirom da su troškovi izgradnje i održavanja željeznica prilično visoki, ponekad nema dovoljno turističke potražnje da bi se financijski isplatilo povezati pojedine destinacije željezničkim prometom. Putovanja se smatraju neelastičnima zbog svog linijskog karaktera i utvrđenih voznih redova koji se ne mogu prilagođavati potrebama putnika, te se često na putovanjima mora presjedati i po nekoliko puta kako bi se stiglo do željene destinacije što putnicima umanjuje komfor i udobnost putovanja. Nedostaje i faktor prijevoza “od vrata do vrata” jer željeznice najčešće ne prolaze kroz gradska središta te da bi putnik stigao do odredišta nakon vlaka mora se poslužiti i drugom vrstom prijevoza, najčešće cestovnog. Konvencionalni vlakovi kreću se relativno malim brzinama, često staju na putničkim stanicama i ostvaruju kašnjenja zbog čega putnicima nisu privlačni kao ostale vrste cestovnog prijevoza ili zračni prijevoz.

⁶ HŽ infrastruktura, Ekološke prednosti željeznice. <https://www.hzinfra.hr/naslovna/drustvena-odgovornost/ekologija/> (pristupljeno 18. svibnja 2023.)

1.4. Destinacije željezničkih putovanja

Pojam željezničkog putovanja najčešće upućuje na sporu vožnju starim, oronulim vlakovima, no u razvijenijim državama, poput Japana i Kine, pojavili su se moderni vlakovi velikih brzina kojima se znatno skraćuje vrijeme putovanja. Velikobrzinski vlakovi imaju svoje prednosti, najveći je naravno brzina, no ne mogu zamijeniti doživljaj “starinskog” načina putovanja koje traje danima i prolazi se kroz razne krajolike i destinacije. Uz višednevna putovanja, postoje i kraći izleti za one koji žele iskusiti putovanje vlakom te u isto vrijeme upoznati nove krajolike, prirodne i kulturne znamenitosti. Destinacije u kojima su panoramska putovanja željeznicom popularizirana su države u Ujedinjenom Kraljevstvu, Švicarska, Afrika i Indija.

1.4.1. Putovanja željeznicom u Ujedinjenom Kraljevstvu

Željeznica je prvi oblik javnog prijevoza organiziran u Ujedinjenom Kraljevstvu. Mnogi vjeruju da je zaslužna za poticanje ekonomskog rasta i razvoja jer su se omogućila putovanja na udaljene destinacije, osiguravaju značajan broj radnih mjesta te privlače turiste. Od travnja 2021. do svibnja 2022. godine, u Ujedinjenom Kraljevstvu, željeznicom je prevezeno 990,1 milijuna putnika.⁷

British Pullman luksuzan je vlak koji prometuje na području Engleske. Ponuda putovanja je raznovsna. Putovanje u vrt Engleske obuhvaća privatnu večeru od 5 slijedova, posebno probrana engleska vina i deserte dok se prolazi kroz Kent – poznat kao vrt Engleske zbog svojih voćnjaka i povrtnjaka. Gradić Bath također je jedna od destinacija koja se može posjetiti. U vlaku se poslužuju obroci, vino i čaj dok se putuje kroz Sjeverozapadnu Englesku, no kada se stigne do Batha, svatko ima slobodno vrijeme za razgledati grad prema svojim preferencijama. Organizirano je i putovanje na kojemu se u vlaku rješava misterij ubojstva te se na kraju putovanja najboljim detektivima uruče simbolične nagrade.

Royal Scotsman vlak je koji prolazi kroz škotska gorja. Ovaj vlak je poseban po tome što se u njemu nalazi Dior Spa koji nudi tretmane za opuštanje i njegu poput masaža tijela i lica. Putovanja ovim vlakom obuhvaćaju posjete Benromach destileriji whiskeya, posjete dvorcima, avanturistička putovanja koja sadržavaju rafting te učenje vještina preživljavanja ili pak klasična panoramska putovanja gdje se posjećuju Plockton, Kyle of Lochalsh, Boat of Garten i Dundee.

⁷ Office of Rail and Road, Tablica 1220: Putovanja putnika, Velika Britanija, Siječanj 1872 do Ožujak 2022. <https://dataportal.orr.gov.uk/statistics/usage/passenger-rail-usage/table-1220-passenger-journeys/> (pristupljeno 17. svibnja 2023.)

1.4.2. Putovanja željeznicom u Švicarskoj

Glacier Express je vlak koji prometuje između planinskih odmarališta Zermatt i St. Moritz. Vožnja traje 8 sati zbog toga što se vlak kreće brzinom od 30 kilometara na sat, prolazi se kroz tri kantona Valais, Uri i Graubünden te se još može vidjeti klanac Rajne – poznat kao Veliki kanjon Švicarske te vijadukti Landwasser i Solis. Tijekom putovanja, mogu se kušati vina koja potječu iz kantona kroz koje se prolazi, a sva jela se pripremaju u vlaku prema željama putnika.

U ponudi putovanja Švicarskom je i takozvana Velika turneja vlakom koja prolazi put od 1,280 kilometara. Nema određeno trajanje zbog toga što putnici sami mogu odlučiti u kojem trenutku će završiti svoje putovanje tako što napuste vlak na nekoj od stanica. Kreće se iz Züricha do Interlakena, zatim do Montreuxa, slijedi Zermatt, St. Moritz, Lugano, iz Lugana se prolazi kroz Bellinzonu i Flüelen do Luzerna, zatim se ide do St. Gallena te je zadnja ruta od St. Gallena do Züricha. Ovo putovanje obuhvaća sve očaravajuće panoramske rute koje se mogu naći u Švicarskoj. Prema švicarskom zavodu za statistiku, u 2021. godini je prevezeno ukupno 14.3 milijuna putnika po prijeđenim kilometrima, što uključuje i svakodnevna putovanja i putovanja u svrhu turizma.⁸

1.4.3. Putovanja željeznicom u Indiji

Indija je država koju prati puno stereotipa vezanih uz siromaštvo i metež u gradovima, no zapravo ima mnogo luksuznih hotela, ugostiteljskih objekata i vlakova u svojoj turističkoj ponudi. Jedan od takvih luksuznih vlakova je Palace on Wheels – u prijevodu, palača na kotačima. Putovaje započinje u New Delhiju, a završava u Rajasthanu. Rajasthan je poznat kao središte indijskog bogatog kulturnog i povijesnog nasljeđa te sadrži mnoge utvrde, palače, jezera i šume. Atrakcije koje se posjećuju putem su Hawa Mahal – Palača vjetra, Nacionalni park Ranthambore gdje se mogu vidjeti tigrovi, najveća utvrda u Indiji koja se naziva Chittorgarh utvrda, pustinja Thar koja se naziva i Velikom indijskom pustinjom, Taj Mahal te mnoge druge kulturno-povijesne znamenitosti. U vlaku, svaka soba je opremljena bračnim krevetom, klimom, zasebnim kupaonicama, ugrađenim ormarima i velikim prozorima kroz koje se mogu promatrati atrakcije i krajolik tijekom putovanja. Bar i restoran su također dio vlaka koji u ponudi ima indijsku, kontinentalnu i kinesku hranu. Ovaj vlak svake večeri putuje do nove destinacije tako da svakog jutra putnici mogu doživjeti nove gradove i atrakcije. Po uzoru

⁸ Savezni Zavod za Statistiku Švicarske Konfederacije, Performanse prijevoza putnika.
<https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/statistics/mobility-transport/passenger-transport/performance.html>
(pristupljeno 17. svibnja 2023.)

na Palace on Wheels, osnovan je još jedan luksuzan vlak nazvan Deccan Odyssey koji u svojoj ponudi ima 6 paket aranžmana.

Indijske željeznice u 2022. godini zabilježile su značajan porast u broju prevezenih putnika u odnosu na 2021. godinu. 2022. godine prevezeno je 3.519 milijuna putnika, dok je u 2021. prevezeno 1.250 milijuna putnika.⁹

⁹ Indian Railways, Godišnji izvještaj i obračun 2021-2022.
https://indianrailways.gov.in/railwayboard/uploads/directorate/stat_econ/pdf/Indian%20Railways%20Annual%20Report%20%26%20Accounts%20English%202021-22_web_Final.pdf (pristupljeno 17. svibnja 2023.)

2. Turistička putovanja na području Južne Afrike

Turistička putovanja u Južnoj Africi uglavnom se odnose na safari zbog brojnih savana i pustinja na kojima obitavaju divlje životinje. Postoje složeni paket aranžmani koji kombiniraju izlete na različita mjesta i atrakcije, no također u ponudi imaju jedinstvena putovanja vlakom kakva se ne nalaze često. Takva putovanja okarakterizirana su kao safari iz vlaka.

2.1. Infrastruktura Južne Afrike

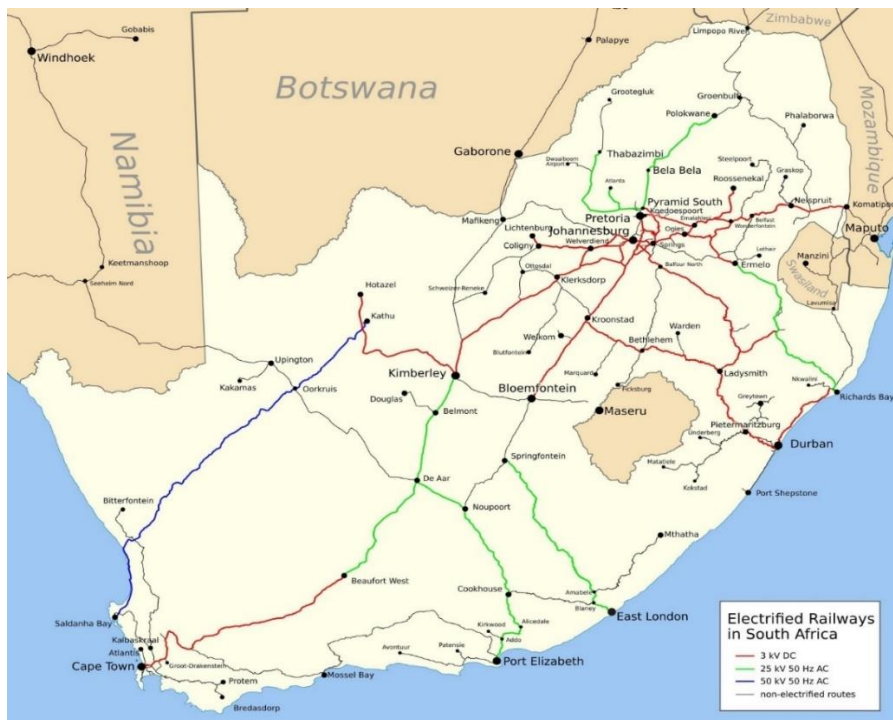
Južna Afrika područje je Afričkog kontinenta koje obuhvaća države Botswana, Eswatini, Lesotho, Namibiju i Južnoafričku Republiku.¹⁰ Južnoafrička Republika nalazi se na najjužnijem dijelu afričkog kontinenta na obalama Atlantskog i Indijskog oceana. Zauzima 1 219 602 km² površine kontinenta te graniči s Bocvanom, Namibijom, Mozambikom, Svazilandom i Zimbabveom. U pravilu, republika ima 3 glavna grada. Prvi je Cape Town, u njemu je državni parlament i sjedište je zakonodavne vlasti, Bloemfontein je sjedište sudbene vlasti i tamo se nalazi Vrhovni prizivni sud, dok je u Pretoriji izvršna vlast i tamo se nalazi većina sindikata i javnih službi. Južnoafrička Republika sastoji se od 9 provincija od kojih svaka ima svoja zakonodavna tijela, izvršno i premijersko vijeće. Provincije su: Eastern Cape, Free State, Gauteng, KwaZulu-Natal, Limpopo, Mpumalanga, Northern Cape, North West i Western Cape.¹¹

Željeznički promet jedan je od najvažnijih čimbenika prijevozne infrastrukture Južne Afrike. Sustav željeznica Južnoafričke Republike najrazvijeniji je u cijeloj Africi te povezuje sve velike gradove i središta. Slika 1 grafički prikazuje razvijenost željezničke mreže u Južnoafričkoj Republici te su različitim bojama označene elektrificirane linije vlakova, dok su one neelektrificirane označene crnom bojom.

¹⁰ United Nations, Geoshema Ujedinjenih Naroda.

https://www.emiw.org/fileadmin/emiw/UserActivityDocs/Geograph.Representation/Geographic-Representation-Appendix_1.pdf (pristupljeno 27. lipnja 2023.)

¹¹ McGregor, Južnoafrička priča, 372. https://www.scribd.com/read/300255632/The-South-African-Story-4th-Edition#__search-menu_496829 (pristupljeno 15. svibnja 2023.)

Slika 1. Mreža željezničkih linija u Južnoafričkoj Republici

Izvor: South Africa Map 360, <https://southafricamap360.com/south-africa-train-map> (pristupljeno 14. svibnja 2023.)

Putovanje željeznicom jedan je od praktičnih načina za upoznati ljepote Južne Afrike zbog činjenice da su gradovi vrlo dobro povezani, a prolazi se i kroz mnoge atrakcije i krajolike koje je moguće vidjeti iz udobnosti vlaka. Ponude željezničkih putovanja su raznolike, od povoljnih do luksuznih. Većina željezničkih putovanja u Južnoj Africi odvija se putem Putničke željezničke agencije Južnoafričke Republike, takozvana PRASA. Prasa se sastoji od 4 podružnice: Metrorail, Shosholoza Meyl, Autopax i Intersite.¹² Metrorail upravlja uslugama prigradske željeznice u urbanim područjima Gauteng, Western Cape, KwaZulu-Natal i Eastern Cape. Zaslužni su za prijevoz i do 2 milijuna putnika dnevno na tim područjima. Shosholoza Meyl je putnički vlak koji upravlja regionalnim i međugradskim željezničkim uslugama. Prolazi kroz mnoge gradove, između kojih su i Johannesburg, Pretoria, Bloemfontein i Queenstown. Metrorail i Shosholoza Meyl su uobičajeni linijski vlakovi kojima se lokalno stanovništvo služi na dnevnoj bazi, no prigodni su i za one koji žele upoznati Južnu Afriku kroz kratka putovanja željeznicom. Podružnice Autopax i Intersite nisu željeznice već Autopax upravlja regionalnim i međugradskim autobusnim prijevozom, a Intersite upravlja cjelokupnom imovinom Putničke željezničke agencije.

¹² Nacionalna vlada Južne Afrike, Putnička željeznička agencija Južne Afrike (PRASA). <https://nationalgovernment.co.za/units/view/144/passenger-rail-agency-of-south-africa-prasa> (pristupljeno 15. svibnja 2023.)

2.2. Turističke atrakcije Južne Afrike

Južna Afrika kao destinacija ima bogatu ponudu urbanih i ruralnih turističkih atrakcija, a zbog prirodnih ljepota vrlo je pogodna za panoramska putovanja. Na putovanju se mogu doživjeti afričke savane, pustinje, planinski lanci, otvoreni klanci i sve životinje koje obitavaju u tim područjima kao i urbana područja gradova te njihovi muzeji, galerije i tvornice. Poluotok Cape, Western Cape, Eastern Cape, Durban, Mpumalanga i Gauteng dijelovi su Južne Afrike koji su bogati turističkim atrakcijama, nacionalnim parkovima, prirodnim rezervatima i brojnim drugim znamenitostima.

Na poluotoku Cape nalazi se najljepši južnoafrički grad, Cape Town. Cape Town smješten je u podnožju planine ravnog vrha naziva Table Mountain. Pogled sa planine seže do svih dijelova poluotoka, od Rive, zaljeva Table, otoka Robben, zaljeva Camps i False te do Hottentots-Holland. Otok Robben kroz cijelu svoju povijest služio je kao zatvor te je dobio i nadimak južnoafrički Alcatraz. Uz ove poznatije, na poluotoku Cape nalazi se još mnogo zanimljivih destinacija, plaža i građevina kao što su Rondevlei utočište za ptice, naselje St James, Simon's Town, plaža Boulders te Cape Point svjetionik.

Western Cape najpoznatiji je po vinskim poljima koji se nalaze u regiji Boland. Stotine vinarija podijeljene su u 5 općinskih područja. "Svako od općinskih područja ima svoje karakteristike. Langeberg ima sunčaniju klimu od Drakensteina. Dolina Breede dom je međunarodno poznatog botaničkog vrta Karoo. Stellenbosch se može pohvaliti dugom poviješću u vinu i akademiji. Iznimni Witzenberg dom je jednog od najviših zip lineova u Južnoj Africi."¹³ U regiji Overberg najveći grad je Hermanus. Hermanus je atraktivno odredište za mnoge zbog brojnih aktivnosti koje se tamo mogu činiti poput vožnje quad motorima, zip line, igranja golfa, isprobavanje afričkih vina i craft piva te onog po čemu su najpoznatiji, promatranje kitova i ronjenje u kavezu s morskim psima.

Eastern Cape provincija je s ekološkom raznolikošću, od suptropskih plaža do nacionalnih parkova i prirodnih rezervata. Luka Elizabeth vrlo je bitan lučki grad i industrijski centar, no u njemu se nalaze i brojne atrakcije za turiste kao što su: nacionalni park Addo Elephant i Zuurberg, prirodni rezervat Woody Cape i Kings Beach. Nacionalni park Addo Elephant, kako mu samo ime govori, najpoznatiji je zbog slonova koji u njemu obitavaju. Addo Elephant dom je slonovima, žirafama, nilskim konjima, bivolima, zebrama, gnuovima, bijelim i crnim

¹³ Cape Winelands District Municipality, Cape Winelands turizam. <https://www.capewinelands.gov.za/tourism/> (pristupljeno 13. svibnja 2023.)

nosorozima, lavovima, leopardima, gepardima, hijenama i divljim psima.¹⁴ Još jedan nacionalni park u provinciji je Mountain Zebra i on je vrlo bitan jer je osnovan kako bi se zaštitile Cape mountain zebre od izumiranja. Graaff-Reinet najstariji je grad provincije u kojemu se nalazi Reinet kuća gdje je najveća živuća vinova loza na svijetu koja još uvijek daje plodove.

Durban je jedna od najpopularnijih odmorišnih destinacija Južne Afrike zbog svoje subtropske klime, privlačnih plaža i toplog mora. Plaže u Durbanu su South Beach, North Beach, Bay of Plenty i Golden Mile, Wedge Beach, Laguna, Mdloti Main, Bronze, Brighton, Toti Main, Pipeline i Umgababa.¹⁵ Botanički vrt Durbana nacionalno je i lokalno dobro te je najstariji u cijeloj Africi. Organizirane su vođene ture šetnje i u golf vozilima, dok su najpopularniji kuća orhideja, područje jezera, vrt koji je stanište leptira te Sunken vrt.

Mpumalanga poznata je kao mjesto gdje sunce izlazi te privlači turiste raskošnim krajolikom, planinama, rijekama, vodopadima, dolinama i brojnim parkovima prirode. Neke od popularnih atrakcija su Blyde River Canyon, gradići Pilgrim's Rest, Barberton i Sabie te prirodni rezervat Songimvelo. Područje kanjona naziva se i Panorama Route jer obuhvaća dijelove kanjona koji se nazivaju God's Window, Sudwala Caves, Bourkes Luck Potholes, Berlin Falls te Three Rondawels. Songimvelo rezervat najveći je u pokrajini Mpumalanga te se u njemu nalazi više od 1400 biljnih vrsta i 73 vrste sisavaca. Posjetitelji tamo mogu imati vožnje s vodičem ili samostalno, piknik, promatrati ptice, kampirati u šatorima te planinariti.¹⁶

Gauteng je površinom najmanja provincija Južne Afrike, no njihov udio u ukupnom BDP-u Južne Afrike iznosi 35% zbog toga što je to područje bogato zlatom po kome pokrajina i nosi naziv. U Gautengu se nalaze Johannesburg, Pretoria, brojni parkovi prirode, muzeji i galerije. The Cradle of Humankind, povijesno je nalazište fosila hominida te se sastoji od otprilike 20 različitih arheoloških nalazišta od kojih su najpoznatiji Sterkfontein Caves, Swartkrans i Kromdraai. Cullinan rudnik dijamanta nalazi se istočno od Pretorie i jedan je od značajnijih nalazišta plavog dijamanta u svijetu. Najluksuznije odmorište u Južnoj Africi također se nalazi

¹⁴ African Safari Group, Addo Elephant Nacionalni Park. <https://www.addo.org.za/> (pristupljeno 13. svibnja 2023.)

¹⁵ Ethekwini Municipality, Status plaža i bazena.

https://www.durban.gov.za/storage/PDF%20Documents/Beaches_Pools.pdf (pristupljeno 14. svibnja 2023.)

¹⁶ Mpumalanga's Official Tourism Site, Prirodni rezervat Songimvelo. <https://www.mpumalanga.com/our-provincial-parks/songimvelo-nature-reserve> (pristupljeno 14. svibnja 2023.)

u provinciji Gauteng i naziva se Sun City. Sun City sadrži brojna kazina, restorane, golf igrališta, vodeni park i mnoge luksuzne hotele.

2.3. Putovanja luksuznim vlakovima u Južnoj Afici

Luksuzni vlakovi podsjetnik su na začetke željezničkih putovanja, kada se putovalo u razne udaljene destinacije, a putnici su u vlaku imali smještaj, obroke hrane, piće i napitke. Kako je industrijalizacija napredovala, kroz vrijeme su se vlakovi i željeznička putovanja modernizirali, no luksuzna putovanja uspjela su zadržati popularnost u nekim dijelovima svijeta. Jedno od područja sa ponudom luksuznih željezničkih putovanja je Južna Afrika. Južna Afrika privlači mnoge poklonike starinskih putovanja parnim vlakovima. Glavne odrednice luksuznih vlakova su udobnost smještaja, kvalitetno pripremljena hrana i piće te još kvalitetnija usluga i profesionalnost osoblja koje te usluge pruža. Željeznička putovanja luksuznim vlakovima najčešće su višednevna jer se putuje u udaljene destinacije, a vlakovi voze sporo brzinama do 60 kilometara na sat. Ovakva putovanja su spora upravo zbog toga što nije bitno samo odredište, već je cijelo putovanje dio turističkog proizvoda.

2.3.1. Rovos Rail

Rovos Rail privatna je željeznička tvrtka koju je Rohan Vos osnovao 1989. godine. Prvo putovanje odvijalo se u vlaku koji se sastojao od lokomotive i sedam vagona te je prevozio četiri putnika koji su platili putovanje, Rohanove prijatelje i medije u Istočni Transvaal.¹⁷ Započeli su poslovanje putovanjem iz Pretorie u Cape Town, a danas prevoze 72, pa čak i do 250 putnika u event vlakovima te nude brojna putovanja kako po Južnoj Africi, tako i u ostale dijelove Afrike. Prema službenim informacijama Rovos Raila u 2022. prevezli su oko 6000 putnika. Od tih 6000 polovica putnika je iz Ujedinjenog Kraljevstva, Sjedinjenih Američkih Država i Njemačke dok drugu polovicu sačinjavaju lokalni putnici, putnici iz Skandinavije, Australije, Francuske i ostalih država.

Vlakovi na željezničkim putovanjima sastoje se od vagona za smještaj, vagona s restoranom, salonskog vagona, male suvenirnice, pušačkog salona i vagona za promatranje s otvorenim balkonom.¹⁸

¹⁷ Rovos Rail, O Rovos Railu. Rovos Rail. <https://rovos.com/about-rovos/> (pristupljeno 18. svibnja 2023.)

¹⁸ Rovos Rail, Opće informacije i često postavljana pitanja. https://hostingadminrovos-my.sharepoint.com/personal/bianca_rovos_co_za/Documents/Documents/_RVR/General/RVR%20General%20Info.pdf (pristupljeno 18. svibnja 2023.)

Tablica 1. Sastav Rovos Rail vlaka

Sastav vlaka	
Vrste vagona	Značajke
Vagon za smještaj	4 vrste soba: Royal Suite Deluxe Suite Pullman Suite Pullman Gold Suite
Restoranski vagon	<ul style="list-style-type: none"> • stolovi za 2 i 4 osobe • ručak i večera u 4 slijeda • pravila odijevanja za vrijeme večere – formalno
Salonski vagon	<ul style="list-style-type: none"> • popodnevni čaj
Suvenirnica	<ul style="list-style-type: none"> • unikatni suveniri
Pušački salon	<ul style="list-style-type: none"> • jedino mjesto gdje je pušenje dozvoljeno
Vagon za promatranje	<ul style="list-style-type: none"> • popodnevni čaj • otvoreni balkon za promatranje prirode

Izvor: Izradila autorica prema: Rovos Rail, <https://rovos.com/the-train/public-cars/> (pristupljeno 18. svibnja 2023.)

Vagoni s restoranom mogu primiti do 42 putnika te se sastoje od stolova za 2 i 4 osobe. Obroci se poslužuju prema unaprijed dogovorenim terminima. Za doručak se topla jela pripremaju po narudžbi, dok se za ručak i večeru poslužuje hrana u 4 slijeda ukomponirana s najbolim vinima Južne Afrike. Salonski vagon ima kapacitet za 26 putnika, dok vagon za promatranje može prihvatiti 32 putnika. U oba se u 16:30 poslužuje popodnevni čaj, a bar radi do 7:00 do 1:00 sat. Na kraju Salonskog vagona nalazi se mala suvenirnica u kojoj putnici mogu kupiti jedinstvene suvenire po narudžbi. Club Lounge jedino je mjesto u vlaku gdje putnici mogu pušiti te raspolaže sa 11 sjedećih mjesta.

Tablica 2. Vrste soba u vagonu za smještaj

Vrste soba u vlaku	
Royal Suite	<ul style="list-style-type: none"> • zauzima pola vagona • kupaonica s kadom, tušem, toaletom i umivaonikom • dnevni boravak
Deluxe Suite	<ul style="list-style-type: none"> • dnevni boravak

	<ul style="list-style-type: none"> • kupaonica s tušem, toaletom i umivaonikom
Pullman Suite	<ul style="list-style-type: none"> • dostupni na kratkim putovanjima • vlastita kupaonica • kauč na razvlačenje
Pullman Gold Suite	<ul style="list-style-type: none"> • dostupni na dugim putovanjima • vlastita kupaonica • twin kreveti • klima, sef, ormarići

Izvor: izradila autorica prema: Rovos Rail, <https://rovos.com/the-train/suites/> (pristupljeno 18. svibnja 2023.)

U vagonima za smještaj postoje 4 vrste soba: Royal Suite, Deluxe Suite, Pullman Suite i Pullman Gold Suite. Svaki Royal Suite zauzima pola vagona, stoga su prostrani i elegantno uređeni. Sastoje se od vlastite kupaonice s viktorijanskom kadom, zasebnim tušem, toaletom i umivaonikom te dnevnog boravka. Deluxe Suites manji su od Royal, no imaju vlastiti dnevni boravak i kupaonicu s tušem, toaletom i umivaonikom. Pullman Suites dostupni su samo tijekom kraćih putovanja. Opremljeni su vlastitom kupaonicom kao i Deluxe, ali imaju udoban kauč koji se tijekom dana može poslužiti kao jedna od opcija za odmor i spavanje. Pullman Gold Suites s druge strane, dostupni su samo tijekom dužih putovanja. Kao i svi imaju vlastitu kupaonicu, no imaju dva twin kreveta koja se mogu prenamjeniti i poslužiti kao kauč tijekom dana. Putnici za sve sobe mogu birati žele li double ili twin krevete, te su sobe opremljene klimom, sefovima, odgovarajućim prostorom za pohranu i ormarićima s vješalicama. Imaju opremu za čaj, posteljinu i koje god pogodnosti požele.

Tijekom putovanja potrebno je i pridržavati se posebnih pravila odijevanja. Tijekom dana preporučuje se ležerna elegancija koja podrazumijeva urednost, te kombiniranje formalnih i neformalnih odjevnih komada. Za vrijeme večere zahtijeva se formalna odjeća. Za gospodu su kravata i sako obavezni, a za dame su preporučene večernje haljine ili odijela. Na dužim putovanjima organiziraju se i tematske večeri prema kojima putnici mogu odabrati svoje modne kreacije za večer.

2.3.1.1. Ponuda željezničkih putovanja Rovos Raila

Ponuda putovanja Rovos Raila je raznolika, od onih koji traju 48 sati pa do onih od 15 noćenja. Na slici 2 vidi se mapa s rutama svih putovanja u ponudi Rovos Raila, kako u Južnoj Africi tako i u ostale krajeve Afričkog kontinenta.

Slika 2. Mapa putovanja Rovos Rail-a

Izvor: Rovos Rail, <https://rovos.com/> (pristupljeno 20. svibnja 2023.)

Može se uočiti kako je željeznička mreža razvijenija na području Južne Afrike, no gotovo cijeli kontinent je spojen prugom. Na području Južne Afrike paket aranžmani putovanja su Cape Town, Durban Safari, Golf Safari i African Collage i oni se odvijaju isključivo na području Južnoafričke Republike, dok Victoria Falls, Namibia Safari, Southern Cross, African Trilogy i Dar es Salaam Južnu Afriku obuhvaćaju kao jednu od mnogih destinacija na svom putovanju.

Cape Town putovanje traje 3 noći te se putuje do Pretorie. Na putovanju se osim ovih gradova mogu vidjeti naselje Matjiesfontein, muzej rudarenja Kimberley, polupustinjska regija Karoo i vinogradi Cape Towna. Durban Safari putovanje je između Pretorie i Durbana te traje 2 noći. Putovanje obuhvaća posjetu Ardmore Ceramics galeriji, planinama Drakensberg, vođene ture u vozilima po rezervatima Spionkop i Nambiti te razgledavanje Valley of a 1000 Hills. Golf Safari nešto je duže putovanje, traje 9 noći te kreće iz Pretorie. Ovisno o dostupnosti golf terena odvija se tijekom putovanja i destinacije na kojima putnici mogu igrati golf. Ovo putovanje prolazi kroz iste destinacije kao i Durban Safari, uz dodatak posjeta rezervatima Mkaya i Pilanesberg, Kruger Parku i Hluhluwe-iMfolozi Parku, obilazak botaničkih vrtova Durbana, naselja Mantenga i gradića Dullstrooma. African Collage najduže je putovanje te traje

do 11 noćenja, a u 2024. godini će se produljiti na 12 noćenja. Putovanje se odvija od Pretorie do Cape Towna, ali se obilaze mnoge zanimljivosti i atrakcije zbog čega putovanje traje duže od paket aranžmana Cape Town. U putovanje su uključene vođene ture vozilima po parkovima Addo Elephant, Hluhluwe-iMfolozi, Golden Gate National, Kruger te po rezervatu Spionkop, prolazak po planinama Mantenga i Drakensberg, posjeta regiji Karoo, Durbanu, gradiću Mantenga, luci Elizabeth, tvrtci Swazi Candles, gradu Clarens, muzeju prijevoza Outeniqua, putnici mogu igrati golf na terenima koji su u ponudi putovanja African Courses, posjetiti botaničke vrtove Durban, farmu nojeva Oudtshoorn te uživati u krajoliku putujući uz The Garden Route.

2.3.1.2. Vlakovi Rovos Raila

The Pride of Africa, u prijevodu ponos Afrike, nosi titulu jednog od najluksuznijih vlakova na svijetu. Vlak ima kapacitet za vožnju 72 putnika u 36 prvoklasno uređenih soba. Raspored vlaka standardan je kao i za ostale vlakove kojima upravlja Rovos Rail – najviše zauzimaju vagoni za smještaj, ima 2 vagona s restoranom, lounge dio sa suvenirnicom, vagon za promatranje krajolika te manji odjeljak za pušače. Gostima je usluga u sobu dostupna 24 sata, a sobe su opremljene klimom, radnim stolom, sefom za dragocjenosti, mini barom te potpuno opremljenom zasebnom kupaonicom.

Vlak Pride of Africa vozi 4 određena putovanja koja se nazivaju South African Odyssey, South Africa and Namibia by Private Train, Africa by Private Train i Cape to Cairo. South African Odyssey putovanje je na kojemu se može doživjeti raznolikost gradova i divljeg života Južne Afrike. Putovanje započinje dolaskom putnika u Pretoriju gdje se ukrcavaju na vlak. Atrakcije i gradovi koje se na putovanju obilaze su nacionalni park Kruger, Swaziland, Hluhluwe, Durban, Grad Sunca, Cape Town i njegovi vinogradi te obilazak poluotoka Cape. Putovanje South Africa and Namibia by Private Train odvija se od Pretorie do zaljeva Walvis. Odredišta ovoga putovanja su Kimberley, Upington, Fish River Canyon, Windhoek i Sossusvlei, Tsumeb, nacionalni park Etosha i Swakopmund. Africa by Private Train putovanje je koje najuspješnije obuhvaća bit južnoafričke kulture i krajolika. Matjiesfontein, Kimberley, Zeerust, rezervat Madikwe, Gabarone, Botswana, Viktorijini slapovi, Kasama, Makambako i Dar es Salaam glavne su destinacije ovoga putovanja. Cape to Cairo najduže je željezničko putovanje vlakom Pride of Africa te traje čak 29 dana. Neke od destinacija putovanja su Cape Town, Kimberley, Botswana, Viktorijini slapovi, Zanzibar, Serengeti, jezero Viktorija, Luxor, jezero Nasser i Cairo. Zbog putovanja kroz brojne destinacije gdje je prisutan divlji život, ovo putovanje naziva se i safarijem u privatnom vlaku.

Shongololo Express također je vlak u vlasništvu tvrtke Rovos Rail i prometuje na području Južne Afrike. Vlak ima kapacitet za primiti 72 gosta poput vlaka Pride of Africa te su oba drveni luksuzni vlakovi. Shongololo Express u svojoj ponudi ima 3 putovanja i to su African Trilogy, Southern Cross i Dune Express. African Trilogy panoramsko je putovanje koje traje 15 dana. Kao i većina, putovanje započinje u Pretoriji, te se obilaze nacionalni park Kruger, eSwatini, Hluhluwe, Durban, planine Drakensberg, Kimberley, Karoo, nacionalni parkovi Namib-Naukluft i Etosha, pustinja Namib te je kraj putovanja u zaljevu Walvis. Putovanje The Southern Cross traje 12 dana od Pretorie do Viktorijinih slapova ili obrnuto. Na putu se prolaze i planine Drakensberg, nacionalni park Kruger, eSwatini, park antilopa, Matobo te Hwange. Dune Express također traje 12 dana no putuje se do obale Namibije. Destinacije ovoga putovanja su Kimberley, Karoo, Upington, Fish River Canyon, Lüderitz, Kolmanskop, Keetmanshoop, kanjon Sesriem, Windhoek i Etosha.

2.3.2. The Blue Train

The Blue Train, u prijevodu plavi vlak, naziv je dobio zbog svojih karakteristično kraljevsko plavo obojanih vagona i lokomotive. Plavi vlak počeo je voziti luksuzna putovanja još u 19. stoljeću, no od 1997. je moderniziran i proširene su mu rute putovanja.

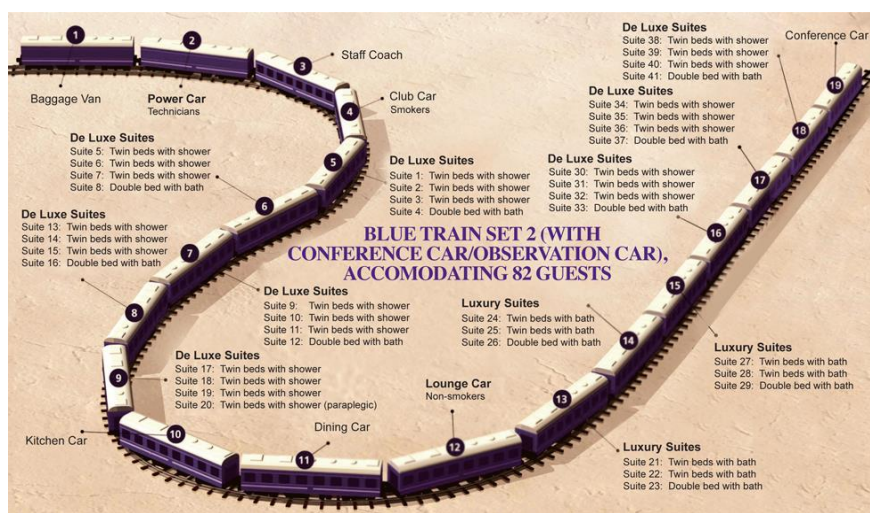
Ovisno o vrsti putovanja i broju putnika, postoje dvije vrste rasporeda vagona Plavog vlaka. Prvi raspored, odnosno set 1 prikazan je na slici 3 i on je prigodan charter putovanja kada se prevozi do 54 putnika. Set 2, na slici 4, u upotrebi je kao vozni red vlaka preko tjedna na putovanjima između Pretorie i Cape Towna. Svaki od ovih rasporeda obuhvaća vagon za prtljagu, vagon u kojemu su tehničari, vagon za osoblje, salonski i klupski vagon, kuhinju i luksuzne vagone za smještaj putnika.¹⁹ Za smještaj putnika u ponudi su De luxe i Luxury vagoni. De luxe vagoni sastoje se od 4 odjeljka od kojih jedan ima double krevet i kadu, a ostali imaju bračne krevete i tuš kabinu. Sve sobe su opremljene klimom, podnim grijanjem i mramornim kupaonicama u kojima su mirisne soli, plišani ručnici i elektronske naprave prema potrebama putnika. Luxury vagoni imaju 3 sobe i putnicima je na izbor žele li double ili bračni krevet. Sobe su luksuznije od De luxe, te uz svu tu opremu imaju još i velike ekrane za gledanje filmova, besplatan internet i telefon preko kojeg se može naručiti posluža u sobu ili zvati vanjske linije uz novčanu nadoplatu.

¹⁹ The Blue Train, Raspored vlaka. The Blue Train. http://www.bluetrain.co.za/?page_id=701 (pristupljeno 21. svibnja 2023.)

Slika 2. Raspored vagona za kapacitet od 54 gosta

Izvor: The Blue Train, http://www.bluetrain.co.za/?page_id=701 (pristupljeno 20. svibnja 2023.)

Slika 3. Raspored vagona za kapacitet od 82 gosta

Izvor: The Blue Train, http://www.bluetrain.co.za/?page_id=701 (pristupljeno 20. svibnja 2023.)

Plavi vlak poznat je kao jedan od najluksuznijih vlakova na svijetu te takvu reputaciju prati i restoran vlaka. Pri rezervaciji se samo treba naglasiti poseban zahtjev za obroke i kuhari će ispuniti sve želje gostima, također obroci se mogu prilagoditi da budu Halaal, Kosher, bez glutena i veganski. Vagon za objede ima 42 mjesta, te ako ima više gostiju obroci se poslužuju u 2 navrata kako bi svi mogli uživati u svom obroku. U sredini vlaka nalazi se salonski vagon. U popodnevним satima tamo se održava tradicionalna engleska čajanka. Klupski vagon mjesto je za druženje, popiti piće, igrati društvene igre, čitati knjige ili samo opuštanje. Također je i jedino mjesto u vlaku gdje je dozvoljeno pušenje te se čak i nakon večere poslužuju cigare

kubanke. Postoji i vagon koji ovisno o potrebama putovanja mijenja svoju svrhu. Ukoliko putnici na putovanju imaju potrebu obavljati poslovne sastanke ili druge aktivnosti vezane uz njihov posao, vagon se prenamjenjuje za konfrenecije te se oprema kao soba za sastanke sa 22 sjedeća mjesta, no ako nije rezerviran ima ulogu vagona za promatranje te nadopunjava salonski vagon.

The Blue Train u ponudi ima dva stalna putovanja od Pretorie do Cape Towna ili do nacionalnog parka Kruger. Putovanje u Cape Town traje 54 sata. Redovna ruta kojom se putuje podrazumijeva zaustavljanje u Johannesburgu, Kimberley, De Aar, Matjiesfonteinu i Worcesteru, dok se mogu ugovoriti i charter izleti u Francistown, Gaborone, Lobaste, Sun City, Hoedspruit, Durban, George, Oudtshoorn te luku Elizabeth. Uz redovne polaske u Cape Town, 2016. godine dodana je ruta koja vozi samo u Hoedspruit zato što se na tom području nalazi nacionalni park Kruger. Ovo putovanje traje 19 sati te putnici u dogovoru s organizatorima putovanja biraju u koje dijelove nacionalnog parka ih se raspoređuje nakon dolaska vlaka u Kruger.

2.4. Usporedba južnoafričkih i hrvatskih željezničkih putovanja

Južna Afrika zemlja je s raznolikim krajolicima, mnoštvom prirodnih i kulturnih atrakcija te znatnom raznolikošću životinjskih vrsta zbog čega je pogodna za panoramska putovanja, a osobito putovanja vlakom. Rovos Rail i The Blue Train nude mnoge luksuzne paket aranžmane putovanja u različite destinacije po cijeloj Africi, ne samo Južnoj Africi. Postoji i povoljnija, ne luksuzna varijanta putovanja željeznicom za koju je odgovorna PRASA- Putnička željeznička agencija Južne Afrike. Ova željeznička agencija orijentirana je više prema jednostavnom linijskom prijevozu putnika, nemaju u ponudi turističke vlakove ili izlete, već taj aspekt željezničkih putovanja prepuštaju luksuznim vlakovima. Metrorail je dio Putničke željezničke agencije koji je odgovoran za željeznički prijevoz te su u godini 2021/2022 prevezli 16,6 miliona putnika, što je u odnosu na 2020/2021 povećanje od preko 60%, no s obzirom na ciljani broj putnika od 55 milijuna značajan pobačaj.²⁰ Željeznička mreža vrlo je dobro razvijena te povezuje 80% područja Južne Afrike, no povezuje i Južnu Afriku sa susjednim državama poput Namibije, Bocvane, Mozambika, Zimbabvea i Swazilanda.²¹

²⁰ Putnička željeznička agencija Južne afrike, Integrirano godišnje izvješće 2021/22.

https://static.pmg.org.za/PRASA_INTEGRATED_ANNUAL_REPORT_2021_22_Final_1.pdf (pristupljeno 18. svibnja 2023.)

²¹ PricewaterhouseCoopers International Limited, Africa gearing up. <https://www.pwc.co.za/en/assets/pdf/africa-gearing-up.pdf> (pristupljeno 19. svibnja 2023.)

Unatoč svojoj razvijenosti, u željeznicu Južne Afrike ne ulaže se dovoljno zbog čega ona gubi na popularnosti prilikom odabira prijevoznog sredstva. The Gautrain je jedini brzi vlak na tom području te on povezuje Pretoriju i Johannesburg.

Republika Hrvatska i Južna Afrika dijele mnoge sličnosti s obzirom na željeznički promet i putovanja, no postoje i stavke po kojima se razlikuju. Hrvatska je također država koju krase raznolik krajolik, od mora u Dalmaciji, planina u Gorskom Kotaru i Lici, šuma i nizina u Slavoniji na kojima se mogu susresti domaće i poneke divlje životinje. Svaka regija u Republici Hrvatskoj krije određene prirodne ljepote i ima potencijala za panoramska željeznička putovanja s obzirom da željeznice najčešće prolaze kroz ruralna, prirodna područja. Poput Južne Afrike, Hrvatska ima jednu putničku željezničku agenciju koja se naziva Hrvatski željeznički putnički prijevoz ili skraćeno, Hrvatske željeznice. "Hrvatska željeznička mreža sastoji se od 559 kolodvora i stajališta, 1444 željezničko-cestovnih prijelaza, 109 tunela i 543 mosta, a sve pruge pokrivaju područje duljine 2617 km."²² U 2021. godini, u Hrvatskoj je prevezeno 13,5 tisuća putnika, što je povećanje od 3,3% u odnosu na 2020. godinu.²³

Za razliku od Južne Afrike, Hrvatska nema niti luksuzne, ni brze vlakove u svom voznom parku, no organiziraju posebne izletničke vlakove za različite prigode. Na slici 5 može se vidjeti popis izleta po mjesecima u godini koje nudi Hrvatska željeznica. Izleti se sastoje od prijevoza do određene destinacije u kojoj se održava pojedina manifestacija, slobodno vrijeme za razgledanje i razonodu te povratak. Trenutna ponuda manifestacija je: Zagorski cug, Bike-express Kutina, Festival igračaka u Ivanić Gradu, Lonja bike tour, Bike-express Petrinja, Vinodar u Daruvaru, Karlek – Ogulinski festival bajki, Žetalac-express u Županji, Renesansni Pan-express u Koprivnici, Potepuh Vrbovec, Krapek – svijet krapinskih neandertalaca, Lika-express, Kesten-cug u Hrvatskoj Kostajnici, Gljivarski cug Stubaki, Bučko-express – Bučijada u Ivanić gradu, Martinjski vlak u Koprivnici, Katarinski vlak Slavonski Brod te zadnji u godini je Novogodišnji vlak koji putuje u Fužine. U ponudi su također i prigodni vlakovi: party vlak, božićni vlak, zeko express, vlak za organizirana putovanja i vlak za poslovne prigode. Party vlakovi voze u Budvu, Beograd i Split te se u njima pušta glazba, pleše i zabavlja dok se ne stigne do destinacije, Božićni vlak ima naziv Tin-express te putuje do imanja Salaj uz pratnju

²² HŽ infrastruktura, Hrvatska željeznička mreža. <https://www.hzinfra.hr/naslovna/mreza-hrvatskih-pruga/> (pristupljeno 19. svibnja 2023.)

²³ Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, Izvješće o poslovanju pravnih osoba u državnom vlasništvu za 2021. godinu. https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/imovina/Izvjestaji_o_poslovanju_strateskih_trgovackih_drustava/Izvjescje_pravne_osobe_2021.pdf (pristupljeno 18. svibnja 2023.)

Svetog Nikole i Djeda Božićnjaka koji darivaju putnike. Zeko-express ima sakrivene pisanice u vlaku koje se traže uz pomoć uskrasnog zeke. Vlak za organizirana putovanja odnosi se na organizaciju bilo kojih putovanja koja nisu u stalnoj ponudi poput maturalaca i terenskih nastava, te se vlakovi za poslovna događanja zakupljuju u svrhu organiziranja team buildinga, putovanja na konferencije, seminare ili ostale poslovne događaje.

VLAKOM NA IZLETE

veljača
Zagorski cug – otkrijte povijest uz seljake i feudalice jer nakon pet stoljeća Buna još traje

travanj
Bike-express Kutina – Dan planeta Zemlje provedite na biciklu u Moslavini

svibanj
Festival Igračaka – sa svojim najmlađima vratite se u djetinjstvo na nezaboravnom vikendu u Ivanić Gradu

lipanj
Vinodar – otputujte na najzabavniji festival vina u Daruvar i opustite se u Daruvarskim toplicama

srpanj
Žetalac-express – saznajte kako se želo i vršilo žito u Županji i uživajte u pekarskim delicijama

kolovoz
Renesansni Pan-express – Dan otvorenih vrata pivovare Carlsberg i posjet Renesansnom festivalu u Koprivnici

rujan
Krapek – uz tradicionalne kajkavske popevke upoznajte svijet krapinskih neandertalaca

listopad
Lika-express – doživite Liku u bojama jeseni i obidite gospički Pećinski park i adrenalinski park Rizvanušića

studenj
Martinski vlak – uz dobru kapljicu provedelite se uz martinske špelancije u Koprivnici

prosinac
Novogodišnji vlak – budite među prvima i u podne otvorite šampanjac u Fužinama

Novo u ponudi!
Otputujte u Ozalj i upoznajte tihi svijet akvarela Slave Raškaj, naučite izraditi ozaljsku čipku, posjetite Štrudla fest i kušajte najdulju savijaču, koja je upisana u Guinnessovu knjigu rekorda.

Slika 4. Popis izleta vlakom Hrvatske željeznice

Izvor: Hrvatski željeznički putnički prijevoz,

<https://www.hzpp.hr/Media/Default/Documents/pp/Izletni%20vlakovi/Za%20posebne%20zelje%20posebni%20vlakovi.pdf> (pristupljeno 21. svibnja 2023.)

Unatoč ponudi putovanja na razne manifestacije ili druge prigode, putovanje vlakom je na začelju korištenja prijevoznih sredstava u Hrvatskoj. “Zastarjela željeznička infrastruktura ima za posljedicu sporost i nepouzdanost izvršenja prijevoznih usluga. Trenutno, male brzine na hrvatskoj željezničkoj mreži ne omogućavaju efikasno korištenje putničkog i teretnog voznog parka. Udio korištenja željezničkog putničkog prijevoza je manji od polovice uobičajene razine u zapadnoeuropskim državama.”²⁴ Također, promoviranje putovanja vlakom u Hrvatskoj podrazumijeva objavljivanje brošure s popisom izleta na službenim stranicama Hrvatskog željezničkog putničkog prijevoza ili lijepljenje istih u prostorije željezničkih kolodvora.

²⁴ Vlada Republike Hrvatske, Odluka o prihvaćanju Modernizacije i restrukturiranja željezničkog sektora. https://mmpi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/PROMET/Promet%207_21/ODLUKA%20VRH%20MODERNIZACIJA-RESTRUKTURIRANJE%20C5%BDELJEZNICKOG%20SEKTORA%206-7_21.pdf (pristupljeno 18. svibnja 2023.)

Hrvatska, kao i Južna Afrika, ima osnovane facebook i Instagram službene stranice svojih željezničkih tvrtki, no promocija preko društvenih mreža im nije prioritet s obzirom da povremeno objave poneku sliku s putovanja dok je konkretne informacije o rasporedu putovanja, kalendaru i čitavoj ponudi moguće pronaći samo na službenim web stranicama.

Proučavanjem literature i osobnim doživljajem vožnje vlakom u Hrvatskoj, jasno je kako su nedostaci značajniji od prednosti putovanja vlakom. Glavni nedostatak je kašnjenje te samim time i nepouzdanost takve vožnje, no osim toga vlakovi su neudobni, često im je jedini način rashlađivanja vagona otvaranje prozora što u vrućim ljetnim mjesecima nije ugodno za putnike, pogotovo na dužim putovanjima. Dijelovi pruga se često zatvaraju za prijevoz zbog održavanja ili nesreća te tim dijelom putovanja putnici moraju presjedati iz vlaka u bus te nazad u vlak ukoliko još nisu stigli do svog odredišta što predstavlja dodatan napor putnicima. Ti nedostaci bi se smanjili kada bi se modernizirali vlakovi primjerice uvođenjem klime u postojeće vlakove, nabavkom novih vlakova s udobnim sjedalima i puno prostora za prtljagu, detaljnim obnavljanjem pruga i dodavanjem novih linija putovanja, a ne njihovim ukidanjem. Trenutni vlakovi nisu namijenjeni turističkim putovanjima u smislu doživljaja iz vlaka, već samo linijskom prijevozu putnika. Očito je kako klasičan linijski prijevoz nije budućnost turističkih putovanja jer u većini zemalja je prijevoz vlakom najslabije korišten način putovanja te se treba prilagoditi turističkim trendovima i pružiti drugačije iskustvo putnicima. To bi se moglo promijeniti osmišljavanjem ruta koje prolaze različitim dijelovima Hrvatske u brzim, moderno opremljenim vlakovima ili preuređivanjem postojećih vlakova kako bi se neki od vagona prenamijenili u smještajne vagone te dodavanjem vagona u kojima se poslužuje hrana i piće čime bi se unaprijedio doživljaj putovanja sporim vlakovima ili osnivanjem velikobrzinske željeznice koja bi skratila trajanje putovanja.

3. Studija slučaja: The Blue Train – putovanje u Nacionalni park Kruger

Nacionalni park Kruger širok je 60 kilometara i dug 350 kilometara te svojom površinom zauzima 19 455 km².²⁵ Na slici 6 može se vidjeti smještaj nacionalnog parka koji na istočnoj strani graniči sa Mozambikom, na sjeveru sa Zimbabveom, a ostatak teritorija nalazi se na području Južne Afrike.

Slika 5. Mapa nacionalnog parka Kruger

Izvor: Safari. com, <https://www.safari.com/maps/full-map-of-kruger-park> (pristupljeno 22. svibnja 2023.)

Kruger je jedna od najpoznatijih turističkih atrakcija Južnoafričke Republike i razlog brojnih turističkih dolazaka. Parkom upravlja vladina agencija pod nazivom Nacionalni parkovi Južnoafričke Republike koji preporučuju posjetiteljima da iskuse 5 doživljaja:²⁶

1. Velikih 5 – bivol, slon, leopard, lav i nosorog
2. Malih 5 – bivol tkalac, slonove rovke, pjegave kornjače, mravi lavovi i kornjaši nosorozi

²⁵ Siyabona Africa Ltd., Povijest i zemljopis nacionalnog parka Kruger.

https://www.krugerpark.co.za/Kruger_National_Park_Regions-travel/history-geography-kruger-park.html (pristupljeno 20. svibnja 2023.)

²⁶ South African National Parks, Nacionalni park Kruger.

<https://www.sanparks.org/parks/kruger/tourism/attractions.php> (pristupljeno 20. svibnja 2023.)

3. Velikih 6 ptica – kljunorožac, kori droplja, afrički veliki sup, afrički orao, pelova sova ribarica i šarenokljuna roda
4. 5 drveća – Baobab, Fever Tree, Knob Thorn, Marula i Mopane.
5. Prirodne/kulturne znamenitosti – muzej Letaba Elephant, Jock of the Bushvel Route, ruševine Albasini, ruševine Masorini, Memorijalna knjižnica Stevenson Hamilton i Thulamela

U parku je 12 glavnih kampova u kojima posjetitelji mogu biti smješteni i svaki se sastoji od trgovine, centra za prvu pomoć, zajedničke kuhinje, praonice rublja, restorana ili menze, benzinske postaje te imaju struju i javne telefone. Uz glavne kampove, postoje i luksuzne smještajne jedinice u kojima su prostrani apartmani, privatni bazeni, profesionalno osoblje i bogata gastronomska ponuda.

Do parka se može stići zračnim ili cestovnim putem. U Krugeru su raspoređene 4 lokalne zračne luke, na sjeverom dijelu je luka Phalaborwa, za sjeverni i središnji dio je Hoedspruit, u samom parku je Skukuza, a za južni dio je zaslužna zračna luka KMI. Za nastavak putovanja po parku može se unajmiti automobil na svakom od aerodroma ili osoblje iz parka dolazi po putnike. Jeftinija opcija putovanja je busom iz Johannesburga u Nelspruit, Hoedspruit i Phalaborwu. Jedna od mogućnosti je također putovanje luksuznim vlakom, The Blue Train, iz Pretorie. Ovo luksuzno putovanje traje ukupno tri dana te obuhvaća spavanje i objedovanje u vlaku i jednodnevni obilazak nacionalnog parka Kruger.

3.1. Itinerar putovanja

Putovanje u nacionalni park Kruger održava se trenutno jednom godišnje. U 2023. godini putovanje će započeti 27. i završiti 29. Lipnja. Cijelo putovanje detaljno je opisano na internetskoj stranici vlaka The Blue Train kako bi putnici mogli znati točno što očekivati od cijelog putovanja.²⁷

²⁷ The Blue Train, Itinerar. http://www.bluetrain.co.za/?page_id=1098 (pristupljeno 21. svibnja 2023.)

Tablica 3. Itinerar putovanja u nacionalni park Kruger

Prvi dan	
Prvi dan putovanja posvećen je smještanju gostiju u vlak, pružanju posebnog gastronomskog ikustva i uživanju u samom putovanju kroz specifičan afrički krajolik.	
10:00	<ul style="list-style-type: none"> • check-in u željezničkoj stanici Pretoria • doček putnika s grickalicama i pićem prije ukrcavanja
12:15	<ul style="list-style-type: none"> • ukrcavanje putnika u vlak • osoblje smješta putnike u sobe
12:30	<ul style="list-style-type: none"> • u pravilu, završetak ukrcavanja
13:00	<ul style="list-style-type: none"> • vlak kreće iz postaje
13:30 – 15:30	<ul style="list-style-type: none"> • posluživanje ručka od 5 slijedova
16:00	<ul style="list-style-type: none"> • popodnevna čajanka u salonskom vagonu
16:00 – 18:00	<ul style="list-style-type: none"> • slobodno vrijeme za piće i druženje
18:00 – 20:00	Zbog velikog opsega putnika večera se servira u 2 sjedenja kako bi svi mogli uživati u posebnom gastronomskom iskustvu bez žurbe. <ul style="list-style-type: none"> • prvo sjedenje
20:30 – 22:30	<ul style="list-style-type: none"> • drugo sjedenje
Drugi dan	
Drugi dan posvećen je istraživanju nacionalnog parka Kruger.	
05:00	<ul style="list-style-type: none"> • vlak pristize u željezničku postaju Numbi • profesionalni vodiči dočekuju putnike u otvorenim vozilima u kojima ih voze na ranojutarnji safari do izlaska sunca
Nakon izlaska sunca	<ul style="list-style-type: none"> • doručak na posebnoj, neograđenoj lokaciji u nacionalnom parku • povratak u postaju Numbi drugačijim putem od dolaska u park kako bi se obišao što veći dio Krugera
12:00 – 15:45	<ul style="list-style-type: none"> • posluživanje ručka od 5 slijedova • nakon toga kreće vođena safari vožnja na području Nkambeni
19:30	<ul style="list-style-type: none"> • kraj safari vožnje • boma večera u kambu Nkambeni
22:00	<ul style="list-style-type: none"> • povratak u vlak • razmjena dojmova sa safarija uz piće i cigare Kubanke prije odlaska na spavanje
Treći dan	
Treći dan predstavlja kraj putovanja.	
06:30 – 09:30	<ul style="list-style-type: none"> • posluživanje doručka

	<ul style="list-style-type: none"> • tko prvi dođe, prvi je poslužen
10:00	<ul style="list-style-type: none"> • The Blue Train stiže u željezničku postaju Pretoria • osoblje ispraća putnike iz vlaka

Izvor: izradila autorica prema: The Blue Train, http://www.bluetrain.co.za/?page_id=1098 (pristupljeno 21. svibnja 2023.)

3.2. Elementi putovanja

Putovanje u nacionalni park Kruger odvija se u vlaku koji se naziva The Blue Train. The Blue Train je u počecima svojih putovanja vozio na parni pogon, no s vremenom su ga prenamijenili na dizel i električni pogon. Točno razrađen plan putovanja objavljuje se za svaku godinu te trenutno prometuje jednom godišnje, a cijelo putovanje traje 3 dana i 2 noći. Putnici i smještaj i hranu imaju u vlaku. Za ovo putovanje raspoloživ je raspored vlaka koji može primiti ukupno 82 gosta u 11 vagona za spavanje. U vagonima za spavanje nalaze se dvije vrste soba, veće sobe se nazivaju luxury suites, a one nešto manje obujmom ali jednako luksuzne su de luxe suites. Sve sobe imaju svoje privatne kupaonice. Ostali vagoni vlaka namijenjeni su za kuhinju, restoranski dio, salonski dio za pušače i nepušače te vagon namijenjen za promatranje krajolika pri putovanju. Salonski dio za pušače također je i jedino mjesto u vlaku gdje je pušenje dozvoljeno s obzirom da je većina unutrašnjosti vlaka od drveta te postoji opasnost od zapaljenja.

Kuhinja i restoranski dio vlaka dio su putovanja na koje se stavlja poseban naglasak. Kako je cijeli vlak luksuzan, kuhinja u vlaku uvijek se Trudi nadmašiti sva očekivanja putnika. Atmosfera u vagonu za objedovanje je ugodna s pozadinskom glazbom koja varira od laganog jazz-a do blage klasične glazbe afričkih glazbenika. Kuhari u vlaku sva svoja jela pripremaju od svježih, lokalnih namirnica. Iako se uvijek trude osvježiti ponudu hrane, postoje pojedina jela s potpisom koja su neizostavan dio gastronomskog iskustva poput Karoo janjetine, mesa noja i Knysna kamenica. Ukoliko netko od putnika ima poseban režim prehrane ili posebne zahtjeve za svoje obroke samo to treba naznačiti pri rezerviranju putovanja i kuhari će se potruditi ispuniti želje putnika. S obzirom da se velika važnost pridaje kuhanju vrhunskih obroka, od putnika se zahtijeva da na večere dolaze obučeni u svoja elegantna izdanja. Za muškarce preporučuju se odijela i kravate, dok se za žene preporučuju elegantne večernje ili koktel haljine.

Dolaskom u Kruger putnici imaju unaprijed organiziran cijeli dan u parku koji uključuje safari za vrijeme izlaska i zalaska sunca. Safari se odvija u otvorenim vozilima pogona 4x4 te u pratnji profesionalnih lokalnih vodiča. Večera se odvija u unaprijed dogovorenom kampu u Krugeru te podrazumijeva tradicionalna afrička jela poslužena na buffetu ili unaprijed pripremljene porcije na tanjurima. Nakon večere osoblje pruža putnicima interaktivno iskustvo tradicionalnog pjevanja i plesa oko vatre. Osoblje nacionalnog parka trudi se u tom kratkom vremenu pokazati što veći dio Krugera putnicima vozeći ih po različitim rutama na safariju.

Cijena putovanja ovisi o tome dijeli li se soba ili putnik želi biti sam i o vrsti sobe koja se koristi te su one unaprijed određene i objavljene na internetskoj stranici vlaka.²⁸ Luxury soba ako se dijeli iznosi 3.192,20 eura po osobi, dok je cijena za samostalno korištenje sobe 4.788,79 eura. De luxe soba ako se dijeli iznosi 2.553,81 euro po osobi, a ako se koristi samostalno cijena je 3.830,60 eura. Navedene cijene odnose se na putovanje u 2023. godini.

U cijenu putovanja uključeno je sve što se u vlaku koristi, osim kavijara, francuskog šampanjca i vanjskih telefonskih poziva.²⁹ Svaka soba opremljena je pitkom, flaširanom vodom koju po potrebi osoblje vlaka nadopunjava gostima. Kupaonice su također opremljene svim potrebnim priborom poput šampona, sapuna i ostalih higijenskih potrepština. Svaka soba ima sef u koji se mogu spremati dragocjenosti. Opcija pranja odjeće uključena je u cijenu i treba se samo zamoliti osoblje za pomoć. Posluga u sobu dostupna je 24 sata i ne naplaćuje se. Aktivnosti koje se odvijaju u nacionalnom parku Kruger također su uključene u cijenu, od safarija, vožnji s privatnim vodičima i promatranja životinja sve do organizirane večere i razonode.

3.3. Prednosti i nedostaci putovanja

Putovanje vlakom jedan je od najelegantnijih načina putovanja upravo iz razloga što podsjeća na zlatno doba putovanja i početke turističkih putovanja. Iako su vlakovi uglavnom sporiji od ostalih prijevoznih sredstava, to je upravo njihova čar. The Blue Train putovanje do nacionalnog parka Kruger predstavlja jedinstveno iskustvo upoznavanja Južne Afrike. Ostalim prijevoznim sredstvima putnici bi samo doputovali do nacionalnog parka i tamo proveli određeno vrijeme, dok je kroz putovanje vlakom i sam aspekt putovanja ono što doprinosi cjelokupnom turističkom doživljaju. Prednost putovanja vlakom u destinacijama poput Južne Afrike je u

²⁸ The Blue Train, 2023. cijene. http://www.bluetrain.co.za/?page_id=598 (pristupljeno 21. svibnja 2023.)

²⁹ The Blue Train, Informacije prije polaska. http://www.bluetrain.co.za/?page_id=679 (pristupljeno 21. svibnja 2023.)

tome što se iz vlaka mogu upijati sve ljepote krajolika kroz koji se prolazi, putovanje vlakom jedna je od sigurnijih vrsta prijevoza te vlak sadržava sve što je putniku potrebno, barem u slučaju putovanja luksuznim vlakom kakav je The Blue Train. Udaljenost od Pretorie do Hoedspruita u kojemu se nalazi Kruger iznosi oko 420 kilometara što je dovoljno da se putnici nagledaju prirodnih ljepota i životinja samo putem do nacionalnog parka. Ovo putovanje također je usmjereno na zadovoljavanje svih potreba putnika, osobito kroz pripremu i serviranje najukusnijih obroka i autentičnih afričkih vina.

Nedostatak ovog putovanja prvenstveno je u tome što prometuje samo jednom na godinu čime ne pruža dovoljno fleksibilnosti za sve potencijalne putnike. Nacionalni park Kruger jedna je od najpoznatijih atrakcija Južnoafričke Republike i oni koji ga žele posjetiti neće čekati samo jedan termin u godini da dobiju šansu za to. Putovanje je također točno određeno unaprijed i putnici nemaju mnogo slobode u odlučivanju koji dio nacionalnog parka žele obići i koliko će se gdje zadržati jer je raspored obroka i safarija određen točno u minutu. Putovanje je također vrlo kratko, prvi dan je polazak, drugi dan se provodi u nacionalnom parku te je treći dan putovanju kraj već u 10 sati. Vlak putuje po noći, zbog čega je putovanje tako kratko, a to može predstavljati problem putnicima tijekom spavanja jer putovanje po tračnicama može biti poprilično glasno i neugodno. Kao nedostatak cijelog paketa aranžmana putovanja u Kruger istakla bih i ograničenost informacija koje tvrtka The Blue Train pruža potencijalnim putnicima. Itinerar putovanja objavljen je na službenoj web stranici tvrtke, no unatoč rasporedu po satima, opis aktivnosti na putovanju vrlo je sažet te se čini kao da je dio putovanja u vlaku usmjeren samo na elegantnu večeru.

Cijena putovanja nekima može predstavljati nedostatak, no za luksuzni vlak koji je u isto vrijeme i hotel i restoran s 5 zvjezdica, bar i prijevozno sredstvo te su u cijenu uključene safari vožnje i aktivnosti u nacionalnom parku, smatra se da cijena odgovara kvaliteti i ponudi.

Putovanje bi se moglo unaprijediti dodavanjem obilazaka nekih zanimljivih atrakcija putem do nacionalnog parka čime bi se i samo putovanje malo produljilo ili dodavanjem aktivnosti koje se mogu obavljati u Krugeru. Ponuda uključuje 2 safari vožnje u danu, dok bi neki možda radije promatrali ptice ili pješaćenjem istraživali ljepote Krugera.

Zaključak

Željeznička putovanja sve teže se nose s konkurencijom ostalih načina prijevoza jer svi načini putovanja napreduju i inoviraju se puno brže nego željeznice. Željeznice su zapostavljene i prema njima se odnosi kao prema starom, nezanimljivom načinu putovanja što je daleko od njihovog istinskog potencijala. Statistički podaci iz godine u godinu prikazuju kako se turisti sve manje služe vlakovima kao sredstvom prijevoza za dolazak do destinacije ili kretanje po destinaciji, dok se nigdje niti ne spominju vlakovi kao razlog turističkog putovanja. Stručne literature vezano za temu željezničkih putovanja, osobito za željeznička putovanja u Južnoj Africi, općenito je vrlo malo i često nije ažurna što potvrđuje kako su željeznice sve nazanimljivije ne samo za putovanja, već i za proučavanje.

Analizom dostupnih podataka dolazi se do zaključka da putovanja željeznicom nisu poželjna zbog čestih kašnjenja vlakova, zbog male brzine i čestih zaustavljanja na stanicama te zbog činjenice da je to linijski prijevoz koji vozi prema točno utvrđenom planu te se često mora kombinirati s drugim vrstama prijevoza kako bi se stiglo do željene destinacije. Pozitivni aspekti putovanja željeznicom očituju se u tome da su vlakovi ekološki prihvatljivi zbog načina pogona koji ima značajno manji postotak zagađenja okoliša u odnosu na druga vozila, na njih ne utječu vremenske nepogode kao na druga vozila stoga se smatraju prilično sigurnima te imaju veliku nosivost što znači da odjednom mogu prevesti velik broj putnika.

Željeznička infrastruktura u Južnoj Africi vrlo je razvijena, no ne iskorištava se njezin potpuni potencijal. Putnička željeznička agencija Južne Afrike prevozi daleko najviše putnika na tom području, no taj broj se svake godine smanjuje što ukazuje na nepovoljan položaj željeznice u putničkom prometu. Luksuzna putovanja željeznicom u Južnoj Africi jedinstveno su iskustvo, no imaju relativno malen kapacitet putnika, a visoke cijene putovanja dok postoje velike tvrtke, turoperator koji nude veći broj aktivnosti, različite smještajne jedinice te vrlo velik broj različitih paket aranžmana koje mogu prilagođavati svakom turistu po povoljnijim cijenama te su oni značajna konkurencija što se tiče turističkog aspekta.

Prema prethodno navedenom, može se doći do zaključka kako putovanja željeznicom uz mnoge nedostatke imaju i brojne prednosti koje bi se trebalo razvijati kako bi željeznice ostale relevantnim načinom prijevoza, ne samo domaćeg putničkog, već i međunarodnog turističkog. Često se u današnje vrijeme spominje pojam održivosti i održivog turizma, a željezička putovanja mogu pružiti upravo to. Većim korištenjem željeznica može se smanjiti broj automobila i autobusa na cestama koji su glavni zagađivači okoliša zbog velikog udjela

stakleničkih plinova koje ispuštaju. Automobili i autobusi možda jesu brži, prednost im je stavka prijevoza od vrata do vrata, no nikada neće moći zamijeniti elegaciju i luksuz koji se mogu doživjeti na putovanju željeznicom. Putovanja željeznicom zasigurno imaju potencijal postati budućnost turističkih putovanja ukoliko se u njih bude dovoljno ulagalo.

Bibliografija

- African Safari Group. *Addo Elephant Nacionalni Park*. Cape Town: African Safari Group, 2023. <https://www.addo.org.za/> (pristupljeno 13. svibnja 2023.)
- Burton, Anthony. *Pioniri lokomotiva: Rani razvoj parnih lokomotiva 1801.-1851.* [The Locomotive Pioneers: Early Steam Locomotive Development 1801 - 1851]. Velika Britanija: Pen & Sword Transport, 2017.
- Cape Winelands District Municipality. *Cape Winelands Tourism*. Cape Winelands District Municipality, 2023. <https://www.capewinelands.gov.za/tourism/> (pristupljeno 13. svibnja 2023.)
- Duval, David Timothy. *Turizam i promet: načini, mreže i tokovi* [Tourism and Transport: Modes, Networks and Flaws]. Velika Britanija: MPG Books Ltd., 2007.
- Ethekwini Municipality. *Status of beaches and swimming pools*. Durban: Općina Ehekweni, 2022. https://www.durban.gov.za/storage/PDF%20Documents/Beaches_Pools.pdf (pristupljeno 14. svibnja 2023.)
- HŽ infrastruktura. *Ekološke prednosti željeznice*. Zagreb: HŽ infrastruktura, 2021. <https://www.hzinfra.hr/naslovna/drustvena-odgovornost/ekologija/> (pristupljeno 18. svibnja 2023.)
- HŽ infrastruktura. *Hrvatska željeznička mreža*. Zagreb: HŽ infrastruktura, 2022. <https://www.hzinfra.hr/naslovna/mreza-hrvatskih-pruga/> (pristupljeno 19. svibnja 2023.)
- Indian Railways, *Annual Report & Accounts 2021-22*. Indija: Ravnateljstvo za statistiku i gospodarstvo, Vlada Indije, Ministarstvo željeznica, 2022. https://indianrailways.gov.in/railwayboard/uploads/directorate/stat_econ/pdf/Indian%20Railways%20Annual%20Report%20%26%20Accounts%20English%202021-22_web_Final.pdf (pristupljeno 17. svibnja 2023.)
- McGregor, Ron. *Južnoafrička priča*. [The South African story]. Južna Afrika: Online izdanje, 2020. https://www.scribd.com/read/300255632/The-South-African-Story-4th-Edition#__search-menu_496829 (pristupljeno 15. svibnja 2023.)
- Međunarodna željeznička unija. *UIC centenary*. Pariz: Međunarodna željeznička unija, 2022. <https://uic.org/timelines/> (pristupljeno 16. svibnja 2023.)
- Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine. *Izvešće o poslovanju pravnih osoba u državnom vlasništvu za 2021. godinu*. Zagreb: Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2022. https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/imovina/Izvjestaji_o_poslovanju_strateskih_trgovackih_drustava//Izvjesece_pravne_osobe_2021.pdf (pristupljeno 18. svibnja 2023.)
- Mpumalanga's Official Tourism Site. *Songimvelo Nature Reserve*. Mbombela: Mpumalanga's Official Tourism Site, 2023. <https://www.mpumalanga.com/our-provincial-parks/songimvelo-nature-reserve> (pristupljeno 14. svibnja 2023.)
- Mrnjavac, Edna. *Promet u turizmu*. Opatija: Fakultet za turistički i hotelski menadžment, 2006.

- Nacionalna vlada Južne Afrike. *Passenger Rail Agency of South Africa (PRASA)*. Pretoria: Nacionalna vlada Južne Afrike, 2023. <https://nationalgovernment.co.za/units/view/144/passenger-rail-agency-of-south-africa-prasa> (pristupljeno 15. svibnja 2023.)
- Office of Rail and Road, *Table 1220: Passenger journeys, Great Britain, January 1872 to March 2022*. Velika Britanija: Office of Rail and Road, 2022. <https://dataportal.orr.gov.uk/statistics/usage/passenger-rail-usage/table-1220-passenger-journeys/> (pristupljeno 17. svibnja 2023.)
- PricewaterhouseCoopers International Limited. "Africa gearing up." Južna Afrika: PricewaterhouseCoopers, Južnoafrička tvrtka, 2013. <https://www.pwc.co.za/en/assets/pdf/africa-gearing-up.pdf> (pristupljeno 19. svibnja 2023.)
- Putnička željeznička agencija Južne Afrike. *Integrated Annual Report 2021/22*. Pretoria: PRASA, 2022. https://static.pmg.org.za/PRASA_INTEGRATED_ANNUAL_REPORT_2021_22_Final_1.pdf (pristupljeno 18. svibnja 2023.)
- Rovos Rail. *About Rovos Rail*. Pretoria: Rovos Rail, 2023. <https://rovos.com/about-rovos/> (pristupljeno 18. svibnja 2023.)
- Rovos Rail. *General info and faqs*. Pretoria: Rovos Rail, 2023. https://hostingadminrovos-my.sharepoint.com/personal/bianca_rovos_co_za/Documents/Documents/_RVR/General/RV%20General%20Info.pdf (pristupljeno 18. svibnja 2023.)
- Savezni Zavod za Statistiku Švicarske Konfederacije, *Passenger transport performance*. Švicarska: Savezni Zavod za Statistiku, 2022. <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/statistics/mobility-transport/passenger-transport/performance.html> (pristupljeno 17. svibnja 2023.)
- Siyabona Africa Ltd. *History and Geography of Kruger National Park*. Cape Town: Syabona Africa Ltd., 2022. https://www.krugerpark.co.za/Kruger_National_Park_Regions-travel/history-geography-kruger-park.html (pristupljeno 20. svibnja 2023.)
- South African National Parks. *Kruger National Park*. Pretoria: South African National Parks, 2023. <https://www.sanparks.org/parks/kruger/tourism/attractions.php> (pristupljeno 20. svibnja 2023.)
- The Blue Train. *Itinerary*. Johannesburg: The Blue Train, 2022. http://www.bluetrain.co.za/?page_id=1098 (pristupljeno 21. svibnja 2023.)
- The Blue Train. *Pre Departure Information*. Johannesburg: The Blue Train, 2020. http://www.bluetrain.co.za/?page_id=679 (pristupljeno 21. svibnja 2023.)
- The Blue Train. *Train Layout*. Johannesburg: The Blue Train, 2020. http://www.bluetrain.co.za/?page_id=701 (pristupljeno 21. svibnja 2023.)
- The Blue Train. *2023 rates*. Johannesburg: The Blue Train, 2022. http://www.bluetrain.co.za/?page_id=598 (pristupljeno 21. svibnja 2023.)
- Unated Nations. *United Nations Geoscheme*. New York: Unated Nations, 2023. https://www.emiw.org/fileadmin/emiw/UserActivityDocs/Geograph.Representation/Geographic-Representation-Appendix_1.pdf (pristupljeno 27. lipnja 2023.)
- Vlada Republike Hrvatske. *Odluka o prihvaćanju Modernizacije i restrukturiranja željezničkog sektora*. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske, 2021. https://mmpi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/PROMET/Promet%207_21/ODLUKA%20V

RH%20MODERNIZACIJA-
RESTRUKTURIRANJE%20% C5% BDELJEZNICKOG% 20SEKTORA% 206-7_21.pdf
(pristupljeno 18. svibnja 2023.)

Popis ilustracija

Slike

Slika 1. Mreža željezničkih linija u Južnoafričkoj Republici	14
Slika 3. Raspored vagona za kapacitet od 54 gosta	23
Slika 4. Raspored vagona za kapacitet od 82 gosta	23
Slika 5. Popis izleta vlakom Hrvatske željeznice	26
Slika 6. Mapa nacionalnog parka Kruger	28

Tablice

Tablica 1. Sastav Rovos Rail vlaka	18
Tablica 2. Vrste soba u vagonu za smještaj	18
Tablica 3. Itinerar putovanja u nacionalni park Kruger	30